

secolului al IX-lea și începutul secolului al X-lea. Arhaismul acesta impresionează pe cititor și atrage pe cercetător la identificarea izvoarelor, spre analiza limbii și a stilului.

Dialogul, vocativele (episkope, čedo, rabe), propozițiile scurte, paratactice, unele repetări, interogările, plasticitatea, întăresc caracterul arhaic și vorbit al limbii. Nu lipsesc comparațiile, care vădesc talentul autorului. Acestea sînt luate îndeosebi din natura înconjurătoare. Unele comparații exprimă concret și hiperbolic ideea de „mulțime”. Ne spune că la templul Artemei se adunau vara în sobor „oameni din multe părți ca nisipul mării”¹. La mormîntul lui Ioan se strîngeau la ziua morții lui în fiecare an slăvind-l popoarele dimprejur „ca și stelele cerului”². În încheiere, spune că Ioan a fost „om ceresc și înger pămîntesc”. „Atît Ioan cît și învățătura lui sînt unice în lume cum e o singură primăvară între anotimpuri”, „cum e un singur soare între stele”, „cum e un singur cer, care susține toate”³.

Simplitate e izbitoare cînd parafrazează unele texte evanghelice, aplicîndu-le la Ioan și la învățătura lui, care viază peste timpuri. Glasul lui, învățătura lui, nu au putut fi înăbușite, deși au încercat mulți. „A suflat vîntul și s-au ridicat valurile asupra lumii... într-adevăr, iată că nu s-a dărîmat — fiindcă era zidită de fiu pe piatră, în întărituri”⁴.

Ioan Exarhul este prezent și personal *prin limbă* în toată omilia. În ceea ce privește *compoziția și stilul* este mai original numai în prima parte, unde domină stilul filozofico-teologic despre învățătura și gîndirea abstractă a lui Ioan Evanghelistul. Aci autorul reia o serie de idei și de formule stilistice din prima omilie din Hexaemeron, în care tratează crearea lumii. Deci și această parte din omilie e a lui Exarhul. Tema creației lumii era foarte adecvată pentru interpretarea începutului Evangheliei lui Ioan: „La început era cuvîntul și cuvîntul era de la Dumnezeu: „*Въ началѣ бѣ слово и слово бѣ отъ Бога...*” (Ms. f. 32r). Cînd e vorba de veșnicie și de divinitate, Ioan Exarhul folosește imperfectul pentru a indica permanența, nesfîrșitul, dar și acțiuni ceva mai puțin precise decît acțiunile exprimate prin aorist, care sînt mai concrete, mai precise și finite. De aceea pentru acțiunile cu efect concret, pămîntesci, Ioan Exarhul folosește aoristul și verbe perfective: *bysъ, сътвори...* „a fost, a creat...”⁵. Acest procedeu nu e însă consecvent, cum s-a afirmat. Unele situații sînt preluate din greacă, unde în fraza de mai sus avem tot imperfectul: *ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν ...*”. Pentru a apăra mai bine

¹ „Vse ta okrognaa čedь i dñь e i tvorěčq lětomъ edinoq i sьborъ běse vъ tь denъ otъ mnogoъ stranъ čelověkъ jako i pesъkъ morskyi” *Sbornikul lui Gherman*, f. 39r.

² „... i drъžotъ emъ denъ dzělo slavně i sьvьkuperotъ sę okrognni narodi, jako i zvezdy nebesnyj...” *Sb. Gherman*, f. 40 v.

³ „O nebesnyi čelověčie i zemnyi aggele”... jedina bo vesna vrvrěmenečъ jedinože slъnce vъ zvezdach, jedino bo nebo obdrъžq vse, jedino že tvoe učenie nadъ vsěmi”. *Sb. Gherman*, f. 40v.

⁴ „Koliko močitele okušašq sę glasъ tь razoriti, nq ne mogq, na verq ti ne pade sebe. Iako synъ bo bę sъzdanъ na kameni vъ sodubiemъ...” *Sb. Gherman*, f. 35 v.

⁵ D. Ivanova-Mirceva, *Kliment Ochridski i Ioan Ekzarch, kato sъzdateli na slova*, în volumul *Kliment Ochridski* 916—1966. Ed. Acad. bulgare, Sofia 1966, p. 257—258.